



Омбудсман України  
Ombudsman of Ukraine

## **ЗВІТ**

**про результати відвідування  
Смілянського дитячого будинку-інтернату**

29.03.2024

м. Черкаси, 2024 рік

## I. ВСТУП

У межах реалізації пілотного проєкту «Регіональні групи національного превентивного механізму», що здійснюється Секретаріатом Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини з метою апробації моделі автономної роботи громадських моніторів у складі регіональних груп під час здійснення повторних відвідувань національного превентивного механізму до місць несвободи, 29.03.2024 регіональною групою НПМ здійснено відвідування Смілянського дитячого будинку-інтернату (далі – Інтернат).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

**Проценко Людмила Петрівна**, громадський монітор, керівник групи НПМ;

**Біньковський Андрій Сергійович**, громадський монітор.

### **Загальна інформація.**

Смілянський дитячий будинок-інтернат знаходиться за адресою: вул. Осаула Василя Бурки, б. 40, м. Сміла, Черкаська область.

Директор Смілянського дитячого будинку-інтернату – Пономаренко Іван Михайлович.

Засновником Інтернату є Черкаська обласна рада, яка в установленому чинним законодавством порядку представляє спільні інтереси територіальних громад, сіл, селищ, міст Черкаської області та здійснює управління об'єктом комунальної власності. Засновником делеговано окремі повноваження Департаменту соціального захисту населення Черкаської обласної державної адміністрації.

Відповідно до Положення, затвердженого розпорядженням Черкаської обласної ради від 15.08.2018 № 251 – р, у редакції розпорядження голови ЧОР від 11.02.2021 року № 29 – р, Смілянський ДБІ є стаціонарною соціально-медичною установою, призначеною для постійного (понад 6 місяців) перебування або проживання дітей з інвалідністю віком від 4 до 18 років та осіб з інвалідністю віком до 35 років з порушенням фізичного, інтелектуального розвитку та психічними розладами, які за станом здоров'я потребують стороннього догляду, побутового обслуговування, медичної допомоги, освітніх послуг, комплексу реабілітаційних заходів і згідно з медичним висновком не мають протипоказань для перебування в зазначеній установі, незалежно від наявності осіб, зобов'язаних згідно із законом їх утримувати.

У закладі перебувають мешканці з фізичними та психічними вадами здоров'я, помірною, важкою або глибокою розумовою відсталістю, II, III, IV профілів. Проектна потужність закладу 180 осіб.

На день відвідування в інтернаті перебувало 173 особи (115 хлопців та 58 дівчат), серед яких 22 вихованців з числа ВПО, з яких до 18 років 66 осіб (8 з статусом дитина-сирота, 40 дітей позбавлених батьківського піклування, 17 батьківських дітей) та 107 підопічних старших 18 років. 66 підопічних мають

статус дитини-інваліда, 69 – осіб з інвалідністю з дитинства I групи, 42 – осіб з інвалідністю з дитинства II групи.

В інтернаті існує розподіл підопічних за станом здоров'я на певні відділення для забезпеченням відповідного режиму нагляду (постільний, спостережний, вільний) відповідно до пункту 34 Типового положення про психоневрологічний інтернат, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 957 (далі – Типове положення про ПНІ).

В інтернаті функціонують:

1) відділення II профілю: для вихованців з помірною розумовою відсталістю та/або тяжкими розладами психіки, які потребують догляду, навчання та реабілітації, можуть самостійно пересуватися та себе обслуговувати (змішані за статтю: дівчата проживають відокремлено та в одній групі);

2) відділення III профілю: для вихованців з тяжкою і глибокою розумовою відсталістю та/або стійкими розладами психіки, які потребують догляду, навчання та реабілітації, можуть самостійно пересуватися і частково себе обслуговувати (розділені за статтю);

3) відділення IV профілю: для вихованців з тяжкою і глибокою розумовою відсталістю та/або стійкими хронічними розладами психіки, які потребують паліативного догляду, навчання і реабілітації та для яких самостійне пересування є значно ускладненим або неможливим (змішані за статтю).

4) молодіжне відділення для підопічних віком від 18 до 35 років.

Вихованці/підопічні розподілені в такі групи:

Група № 1- діти з 3 до 7 років;

Група № 2 - діти з 7 до 10 років;

Група № 3 - діти з 11 до 17 років;

Група № 4 - підопічні з 18 років і старші.

У дитячому будинку-інтернаті затверджено 145 штатних одиниць (медичний, педагогічний, адміністративний та обслуговуючий персонал), серед яких лікар-психіатр дитячий – 1, сестра медична з дієтичного харчування – 1, сестра медична старша – 1, сестра медична/брат медичний – 7, 5 ставок та 61 ставка молодшого медичного персоналу (санітарка/санітар нянька, санітарка/санітар ванниці тощо).

Будівля закладу побудована у 1964 році та складається із одного двоповерхового житлового корпусу. На території будинку-інтернату функціонують: хлібопекарня, спортивна зала, актовий зал, спортивний майданчик, дитячий майданчик, твердопаливна котельня, пральня, дезкамера, підсобне господарство. Територія навколо закладу виглядає охайною та доглянутою, обладнана альтанками і лавками. Будівля інтернату обладнана протипожежною сигналізацією, наявні засоби пожежогасіння – вогнегасники, забезпечено їх своєчасне технічне обслуговування. Вікна закладу не заґратовані, наявні схеми евакуації.

Заклад забезпечений генераторами та облаштовує аварійне освітлення для забезпечення функціонування інтернату у разі проблем з електропостачанням.

Під час відвідування члени групи НПМ ознайомились із умовами проживання та харчування мешканців Інтернату, поспілкувалися з ними, оглянули медичний блок, харчоблок, ізолятор, карантинні кімнати, актовий та спортивний зал та ознайомилась з відповідною службовою документацією.

У медичному блоці будинку-інтернату організовано належне зберігання лікарських засобів, яке відповідає вимогам чинного законодавства, протермінованих лікарських засобів та виробів медичного призначення під час відвідування не виявлено.

Природне та штучне освітлення в житлових кімнатах закладу забезпечено у достатній мірі, температурний режим дотримано.

При спілкуванні з підопічними група НПМ відмітила позитивний мікроклімат в закладі, діти знаходились в задовільному психоемоційному стані.

Прослідковується турботливе ставлення до дітей з боку персоналу. Санітарний стан кімнат, постільної білизни та одягу підопічних задовільний. Працівниками проводиться належне прибирання в спальних кімнатах та приміщеннях загального користування. Забезпечується догляд за ліжковими хворими підопічними: надається допомога у годуванні, здійсненні індивідуальних санітарно-гігієнічних процедур.

Підопічні забезпечені п'ятиразовим харчуванням, наявне денне та перспективне меню. Окрім того, належно зберігаються добові проби з приготовлених страв в окремому холодильнику.

Закритих приміщень або приміщень з незрозумілим призначенням не виявлено. В Інтернаті є ізолятор з двома кімнатами та окремою санітарною кімнатою.

В закладі функціонує приміщення для прасування, у відділенні IV профілю є своя пральна кімната.

Відповідно до Наказу Міністерства соціальної політики України від 17.08.2018 № 1173 та з метою контролю витрачання коштів підопічних в Інтернаті діє опікунська рада з питань опіки та піклування над неповнолітніми вихованцями та недієздатними і обмежено цивільно дієздатними підопічними закладу, яким не призначено опіку (піклувальника).

У всіх підопічних наявні підписані декларації з лікарем-педіатром або сімейним лікарем.

Групою НПМ відмічено плідну співпрацю керівництва закладу з благодійними організаціями задля покращенні умов проживання у дитячому будинку-інтернаті. У 2023 році заклад отримав благодійної допомоги на суму 3, 3 млн. грн., з них у натуральних одиницях – 3,1млн. грн.

Витрати на харчування на одну особу в день у дитячому будинку складають 150 грн. Витрати на медикаменти на одну особу в день складають 35 грн.

### **Попереднє відвідування.**

Попереднє відвідування здійснено 09.06.2023 року за результатами якого виявлено:

- порушення права на захист від катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання (статті 28, 43 Конституції України, статті 3, 4 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, стаття 1 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поводження і покарання);

- порушення права на достатній життєвий рівень, що включає достатнє харчування, одяг, житло (стаття 48 Конституції України, статті 36-38 Закону України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні»);

- порушення права на приватність (стаття 32 Конституції України, стаття 8 Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод, статті 14 та 22 Конвенції про права осіб з інвалідністю);

- порушення прав осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення (стаття 9 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю, стаття 5 Закону України «Про психіатричну допомогу»);

- порушення права на інформацію (стаття 59 Конституції України).

За результатами попереднього відвідування адміністрації закладу надано рекомендації:

1. Забезпечити дотримання санітарно-гігієнічних норм у харчовому блоці.

2. Забезпечити маркування продуктів харчування, що зберігаються в холодильниках Інтернату.

3. Забезпечити новими подушками всіх підопічних та вжити заходів щодо здійснення контролю термінів експлуатації та придатності подушок.

4. Забезпечити заміну зношених зубних щіток на нові.

5. Забезпечити інформування підопічних Інтернату про їх права і обов'язки шляхом розміщення інформації про права і обов'язки в доступній для них формі та в доступному місці та інформації з контактами, куди у разі порушення прав і свобод можуть звернутися підопічні за допомогою, відповідно до встановлених нормативів.

6. Вжити заходів щодо забезпечення протипролежневими матрацами для лежачих і малорухомих людей Інтернату.

7. Забезпечити суворе дотримання трудотерапії згідно рекомендацій лікаря з укладанням цивільно-правових угод на оплату праці підопічних Інтернату.

Під час відвідування 29.03.2024 року встановлено, що адміністрацією установи проводиться робота з усунення недоліків та виконання рекомендацій, наданих за результатами попереднього відвідування, зокрема:

- приміщення харчового блоку приведено у відповідність до санітарних норм;

- забезпечено маркування продуктів харчування, що зберігаються в холодильниках Інтернату;

- забезпечено інформування підопічних про їх права і обов'язки;

- забезпечено заміну зношених зубних щіток на нові;

- облаштовано сенсорну кімнату;
- трудотерапія проводиться згідно рекомендацій лікаря.

## **II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ**

**Порушення права на достатній життєвий рівень, що включає достатнє харчування, одяг, житло (стаття 48 Конституції України, статті 36-38 Закону України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні»).**

1. У ході відвідування закладу групою НПМ встановлено перенаселення в окремих кімнатах підопічних, що є порушенням норм житлової площі на особу та не відповідає вимогам ДБН В.2.2-18:2007 «Будинки і споруди. Заклади соціального захисту населення» (далі – ДБН В.2.2-18:2007). Вихованці/підопічні розміщуються у кімнатах площею 14,5 м<sup>2</sup> та 30,3 м<sup>2</sup>, а в окремих кімнатах міститься по 10-12 ліжок. Відтак на одну особу в закладі не припадає передбачені чинним законодавством 8-10 м<sup>2</sup>.

2. Не всі підопічні забезпечені приліжковими тумбочками, не у всіх кімнатах є шафи, стільці, що не відповідає вимогам розділів VI, X Мінімальних норм забезпечення предметами, матеріалами та інвентарем громадян похилого віку, осіб з інвалідністю, інвалідів та дітей з інвалідністю в інтернатних установах соціального захисту населення та територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг) системи соціального захисту населення, затверджених наказом Міністерством соціальної політики України від 19.08.2015 № 857 (фото 1).

3. Під час відвідування встановлено, що матраци на ліжках підопічних, огорнуті технічною пакувальною плівкою (фото 2, 3). Зазначене може спричинити погіршення стану здоров'я підопічних, оскільки створює парниковий ефект при довготривалому користуванні, особливо у зимовий та літній період.

**Порушення права на приватність (стаття 32 Конституції України, стаття 8 Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод, статті 14 та 22 Конвенції про права осіб з інвалідністю).**

4. У туалетних кабінках відсутні двері. Зазначене створює умови, за яких неможливе забезпечення приватності підопічним та наявності позитивного терапевтичного середовища й не відповідає пункту 34 розділу III Стандартів Європейського комітету з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводження чи покарання.

5. У спальних приміщеннях житлових корпусів наявні кімнати, де ліжка розміщені впритул одне до одного (фото 4, 5, 6).

**Порушення прав осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення (стаття 9 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю, стаття 5 Закону України «Про психіатричну допомогу»).**

6. У будівлі Інтернату відсутній ліфт або підіймач, що унеможлиблює самостійне пересування підопічних, які відносяться до маломобільних груп населення. Коридори житлового корпусу не обладнані поручнями.

7. Верхні і нижні сходинок сходових маршів не промарковані та не контрастують у відношенні до інших сходинок і до горизонтальних площадок сходового маршу.

8. У санітарно-гігієнічних приміщеннях не встановлено поручні або інші пристосування (фото 7).

9. Висота порогів у закладі унеможлиблює самостійне пересування осіб, які користуються кріслом колісним (фото 8).

Відтак будівля Інтернату не повністю пристосована до потреб осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення, що не відповідає положення ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд».

### **Порушення прав на охорону здоров'я та медичне забезпечення (стаття 49 Конституції України).**

10. У медичній частині установи відсутні протоколи догоспітальної допомоги затверджені наказом МОЗ України від 05.06.2019 № 1269 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації екстреної медичної допомоги», що знижує якість надання необхідної допомоги підопічним у разі виникнення невідкладних станів.

### **Порушення права на життя та безпеку (стаття 27 Конституції України).**

11. У закладі відсутнє належно облаштоване укриття. Підвальне приміщення інтернату потребує ремонту та не може експлуатуватись як захисна споруда, оскільки не відповідає Вимогам з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту, затвердженим наказом Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579.

## **III. РЕКОМЕНДАЦІЇ**

### **1. Черкаській обласній військовій адміністрації та Черкаській обласній раді:**

- вжити заходів щодо усунення наведених порушень прав осіб, які перебувають/проживають у Смілянському дитячому будинку-інтернаті, а також причин та умов, що сприяють таким порушенням, їх недопущення у подальшій діяльності Смілянського дитячого будинку-інтернату;

- вжити необхідних заходів для покращення матеріально-технічного забезпечення та проведення необхідних ремонтних робіт у Смілянському дитячому будинку-інтернаті;

- розглянути можливість додаткового фінансування закладу з метою облаштування укриття закладу з урахуванням вимог чинного законодавства.

**2.Смілянському дитячому будинку-інтернату забезпечити:**

- дотримання норм житлової площі на одну особу;
- облаштування житлових кімнат Інтернату відповідно до Мінімальних норм;
- право підопічних на приватність, зокрема обладнати дверцятами туалетні кабінки та розсунути ліжка;
- розроблення та затвердження протоколів догоспітальної допомоги, затверджені наказом МОЗ України від 05.06.2019 № 1269 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації екстреної медичної допомоги»;
- облаштування житлових корпусів відповідно до норм ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд»;
- заміну технічної плівки, якою огорнуті ліжка на медичну клейонку.

Додаток: фотоматеріали на 2 арк. у 1 прим.

**Керівник групи НПМ,  
громадський монітор**



**Людмила Проценко**



Фотоматеріали

Фото 1



Фото 2



Фото 3



Фото 4



Фото 5

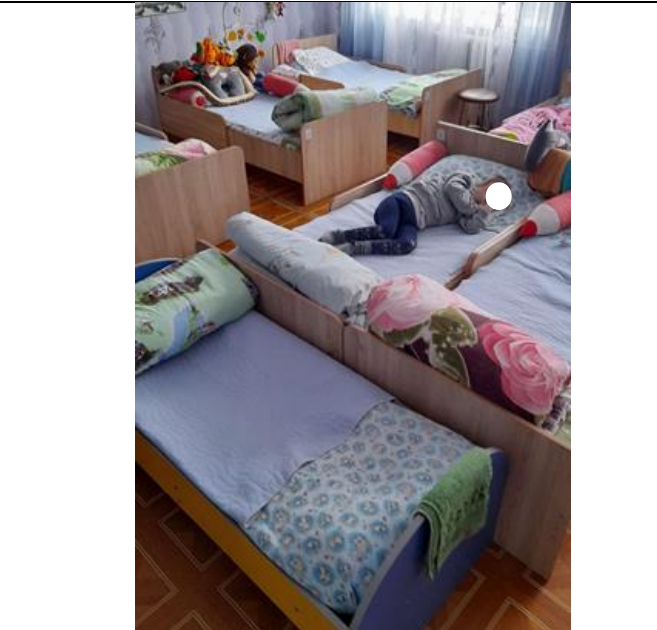


Фото 6



**Фото 7**



**Фото 8**

